

OASE ontwerp onderzoek onderwijs

is een onafhankelijk tijdschrift en verschijnt vier maal per jaar. Oase wordt uitgegeven door Academia-uitgeverijen in opdracht van de Stichting OASE

Alle bijdragen die binnen de redactionele formules passen, worden door de redactie geplaatst.

Redactie

Hans Berger, Bart Goldhoorn, Michiel Riedijk, Frans Sturkenboom, Erik Terlouw, Endry van Velzen, Pieter van Wesemael, Erwin Zantman, Jurjen Zeinstra

Medewerkers

Marjolijn Ruijg en Esther van Weelden (vormgeving), Heribert Korte (correctie), Geert Hovingh

Zetwerk/Reprografie

Ferdi Brouwer, Delft

Druk

Tripiti, Rotterdam

Abonnementen

U kunt zich abonneren door f 40,- over te maken naar girorekening 2650119 ten name van Tijdschrift Oase, Delft, onder vermelding van 'abonnement'. (Studentenabonnementen f 32,50, onder vermelding van studienummer).

Het abonnement is geldig voor één jaargang van vier nummers, ingaande met elk nieuw kalenderjaar.

Nabestellen

Losse nummers kan men nabestellen zolang de voorraad strekt door f 12,50 per nummer over te maken. Zowel losse nummers als abonnementen worden franco opgestuurd.

Advertenties

Inlichtingen over advertentietarieven, uitsluitend schriftelijk, op onderstaand adres.

ISSN 0169-6238

In principe is het toegestaan artikelen (geheel of gedeeltelijk) over te nemen uit OASE ontwerp onderzoek onderwijs, doch niet zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

Correspondentie-adres

Stichting en Tijdschrift
OASE ontwerp onderzoek onderwijs
Postbus 3195 2601 DD Delft
telefoon 015-784873 (vrijdags 13.30 - 16.00 uur)

Deze uitgave wordt mede financieel mogelijk gemaakt door het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en de architectenbureau's De Architecten Cie - Amsterdam, Groosman Partners BV architecten / total planning - Rotterdam, Hoogstad Van Tilburg architecten bna stedenbouwkundigen bns - Rotterdam, Architectengroep Mecanoo - Delft, De Nijl Architectencombinatie - Delft, Sjoerd Soeters architect - Amsterdam

Het baroknummer werd mede mogelijk gemaakt door Bureau voor Architectuur en Stedenbouw Ir. J.B. Baron van Asbeck.

VERBEELDE VERBEELDING

Wellicht het meest kenmerkende voortbrengsel van de barok is het *trompe l'oeil*, een illusie die tegelijkertijd, of slechts een korte tijd later de *vergissing* van de illusie laat zien, die de illusie in een elliptische beweging kortsluit in zijn illusoir zijn.

Zelfs de anamorfose werd door hem te verdubbelen tot een trompe l'oeil, bovenal in de kloosters van de Jezuïeten en andere nieuw opgekomen religieuze ordes. Lopend door deze kloosters flitsen meerdere verbeeldingen kort op om even snel weer te verdwijnen; een hyperbolische metafoor die de verbeelding verbeeldt.

De verbeelding, die in de Renaissance vanwege haar mogelijkheden tot beïnvloeding en beïnvloed worden het doel en het middel bij uitstek was van de *artes*, de wetenschappen en kunsten, verloor door deze verdubbeling in het tweede kwart van de zeventiende eeuw haar magie. In haar voortbrengsels (tekens) en uitwerkingen (betekenissen) was ze al in de laatste helft van de zestiende eeuw gefragmenteerd en voor haar sympathische of antipathische werkingen afhankelijk geworden van van een gunstige constellatie en van een zeker voor-bereid zijn van degene die het teken ontvangt.

John Donne bezong in 1611 het lot van de oude filosofie van de verbeelding:

"And new Philosophy calls all in doubt,
The Element of fire is quite put out

...

"Tis all in peaces, all cohaerence gone;
All just supply, and all Relation."

Ook het theater dat in de Renaissance een in zekere zin welhaast gewijde ruimte was juist omdat in het theater een via de verbeelding geprepareerde werkelijkheid opgevoerd werd, verdubbelde zich. George de Scudéry liet in zijn *Comédies des comédiens* een deel van zijn acteurs de rol van toeschouwer spelen; zij moesten doen alsof zij het décor en het spel voor werkelijk hielden. De rest van de acteurs moest doen alsof ze acteurs waren.

De melancholicus Jacques uit Shakespeare's *As you like it* speelde al, uit modieusheid en snobisme, dat hij een melancholicus was, daarbij niet beseffend dat hij zijn werkelijke melancholie wellicht te danken had aan de sympathische werking van het masker dat hij nu zichzelf voorhield.

In het barokke, verdubbelde, elliptische theater werd de wereld zelf tot theater, een bedrieglijke maskerade, juist omdat het aan het masker alleen de bedrieglijkheid toeschreef. De verschijningen werden banaal maar verwezen door hun banaliteit absoluut naar het 'ergens anders', het mysterie of het religieuze, de extase of de erotiek en natuurlijk de dood.

De barok kon hier op aarde in haar levenspel - een altijd vals, altijd hypocriet en tegelijkertijd melancholisch theater -, alleen in het banale zijn inzet vinden; het zou het banale, de kitsch, het slechte geweten van de kunst tot ongekende hoogten esthetiseren. Dit nummer van OASE wil een paar schitteringen uit de barok in hun banale duisternis naar voren brengen. Niet alleen schitteringen uit de geclassificeerde, historische barok maar ook andere, opnieuw opduikende 'bloemen van het kwaad';

"Tu rappelle ces jours blancs, tièdes et voilés,
qui font se fondre en pleurs les coeurs ensorcellés,
quand, agité d'un mal inconnu qui les tord,
les nerfs trop éveillés raillent l'esprit qui dort".
CHARLES BAUDELAIRE, Les fleurs du mal.

(En wie zou het kwaad willen goedpraten, het zou alle glans eraan ontnemen).